

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

E. R. Postma, Eindhoven

De zegen terecht (Gen. 27-28:9)

Het verkeerde familieportret

Gaandeweg raak je thuis in het gezin van Izaäk Azn.

Izaäk: een zielige, oude, blinde man, bedrogen notabene door zijn eigen vrouw en zoon. Ezau: de sympathieke, ruige en argeloze oudste zoon, bij voorbaat gedoemd (v. Selms) tot geboren verliezer. Rebecca: wat op de achtergrond, maar wel een gewetenloze intrigante die er alles voor over heeft om haar lievelingszoon vóór te trekken. Jacob tenslotte: het moederskindje, de huismus, de even miezere als geslepen tweelingbroer van Ezau - leugen noch bedrog gaat hij uit de weg om over zijn broer te triomferen.

Zó wordt het familieportret doorgaans toegelicht. Maar daar klopt weinig of niets van. Centraal staat immers (Paulus zag dat, Rom. 9:11) Gods voornemen naar het principe van verkiezing. Van dat plan, dat voornemen hebben alle betrokkenen weet en dat bepaalt het doen en laten van alle vier betrokkenen. Daarop zijn ze alle vier ook stukgelopen, hetzij dat ze tegen hetzij dat ze meewerkten. In die situatie zijn die vier op het familieportret beland: allen hebben verloren tegenover de HERE God (B. Holwerda). Dat het uiteindelijk toch nog goed komt, „dat God er weg mee weet, dat ligt aan God, niet aan een geheime kwaliteit van de zonde” (v. Selms). Het is God die de doorslag geeft (B. Holwerda). Maar Hij laat de gestelde norm, de eis van geloof niet los.

Van God verliezen is geen schande

Intussen zitten ze in het gezin met de brokken. Ezau loopt rond met moordplannen. Jacobs levensverzekering staat en valt met Izaäks leef-tijd (27:41) - zijn polis dreigt snel te verlopen. Rebecca - de vrouw - probeert de brokken bij elkaar te vegen en het naderend onheil te weren. Ze ontbiedt eerst Jacob en raadt hem naar haar broer Laban te gaan: mogelijk bekoelt Ezau's toorn en vergeet hij het hele voorval. En ze voegt eraan toe: waarom zou ik op één dag van jullie beiden (de bloedwraak!) beroofd worden? De wrange gevolgen van haar list. Vervolgens gaat ze naar Izaäk. Ook daar valt ze, met de deur in huis. Maar

nu gebruikt ze een ander motief: Ezau's Hethietische vrouwen - die ontbraken nog op het familieportret. Mocht Jacob dezelfde weg opgaan, dan is haar leven zinloos geweest: had Abraham er niet voor gewaakt dat Izaäk een vrouw uit Kanaän zou huwen (Gen. 24)? En had zij zelf niet juist daarom haar vaders huis verlaten? Tegenover Izaäk stelt zij het thema van het „isolement” aan de orde. Izaäk, hoe oud ook verstaat de wenk. Hij roept Jacob en... nee, hij scheldt hem niet de huid vol vanwege het bedrog. Hij heeft zijn les geleerd en geeft zich gewonnen aan Gods soevereine keus: hij zegent Jacob.

Ook hij neemt de draad weer op: met zoveel woorden en met een duidelijke huwelijksopdracht stuurt hij Jacob naar Paddan-Aram - het adres wordt a.h.w. in hoofdletters gedicteerd (28:5). Als in de lijn van Abraham gebiedt hij Jacob zich een vrouw te nemen uit Rebecca's familie. Maar nu belaaft hij hem ook met zoveel woorden met „de zegen van Abraham” (28:4). Izaäk heeft gebogen voor „God de Almachtige”: zonder reserve aanvaardt hij nu Gods verkiezend voornemen. Zó te verliezen is geen schande meer: Izaäk „spoort” weer met Gods geopenbaarde plan.

Tweeërlei huwelijk, tweeërlei weg

En zijn zonen? Jacob moet de ironie van de situatie geproefd hebben. Nu is hij de erfgenaam, maar op hetzelfde moment moet hij als vluchteling het hem beloofde land verlaten. Hij wordt

Inhoud

- 57 Ds E. R. Postma,
De zegen terecht (Gen. 27-28:9)
- 58 Mr dr J. Meulink,
Heeft God twee gezichten?
- 59 Ds G. van den Brink,
Pastorale Notities
- 60 T. Hoekstra,
Vóór de operatie
- 61 Ds J. C. Schaeffer,
Hoedemaker en de Doleantie (3)
- 62 P. C. van Wijk,
Terloops...
- 63 Drs O. Mooiweer,
Persschouw

de zwerver - broer Ezau kan rustig wónen in het land. De erfgenaam moet alles achterlaten, de niet-erfgenaam kan breed-uit bezit nemen van alles. Het hebben van het eerstgeboorterecht is blijkbaar toch nog niet alles. Dat moet later ook Israël leren. Want zelfs als je Gods eerstgeboren zóón bent, dan nog blijft alleen de weg van het geloof om het beloofde in bezit te krijgen. Zoals ook Jezus de weg van Gods plan ging: niet mijn, maar Uw wil geschiede...

En Ezau? Merkwaardig - ook bij hem gaat het huwelijk spreken. Ook hij wil z'n steentje bijdragen en een gebaar maken. Een gebaar in de richting van zijn ouders. Hij had gemerkt, hij zag ('t was van hun gezichten af te lezen) dat de dochters van Kanaän zijn vader Izaäk mishagden. En dus probeert hij zijn ouders gunstig te stemmen door een huwelijk met Mahalath, de dochter van Ismaël. Nu bleef hij toch binnen de familie, nietwaar? Maar juist inzake Ismaël had Sara gezegd: de zoon der slavin zal niet erven met de zoon der vrije. En dat met Gods instemming (21:10 v.v.).

Hagar en Ismaël waren weggezonden. Ezau maakt een gebaar, maar ook niet meer. Ook op dit punt gaan de wegen van Ezau en Jacob uiteen. Ezau neemt Gods openbaring, Gods woorden niet tot leidraad en norm. In wezen blijft hij ook op dit punt, zoals in Hebr. 12:16 staat vermeld een onverschillige, een onheilige. Hij gaat niet de enige goede weg: die van het geloof.

Heeft God twee gezichten?

Niets meer te wensen en toch niet gelukkig

In 1983 verscheen „Als het kwaad goede mensen treft” van rabbi Harold S. Kushner. Dit boekje maakte een geweldige opgang en heeft inmiddels een 30e druk gehaald. Kushner schrijft in dit boek over het sterven van zijn veertienjarige zoon. Hoe hij dat verlies wist te aanvaarden en te overleven. Hij gaat in dit boek na in hoever God bij het lijden betrokken is. Eigenlijk komt hij er niet uit. Zijn conclusie is, dat God niet volmaakt is en ook wel eens een steek laat vallen.

Wat hij schreef lijkt zachtmoedig, maar in feite verwerpt hij God zoals deze zich in zijn Woord geopenbaard heeft. Hij heeft zich een God geschapen naar zijn eigen ervaring. God lijkt op hemzelf. Ik schreef hierover in Opbouw van 24-8-1984.

Vorig jaar verscheen weer een boek van Kushner. „Niets meer te wensen en toch niet gelukkig?” Ook dit boek kon wel weer een bestseller worden. Kushner doet hier een speurtocht naar de zin van het bestaan.

Doet het er iets toe, dat wij bestaan? Zou de wereld er minder op worden als wij verdwenen? Als een mens leeft en sterft en niemand neemt er notitie van en de wereld gaat gewoon door, heeft zo iemand dan geleefd?

Kushner meent, dat niet zo zeer de angst voor de dood, voor het eind van het leven ons nachtmerries bezorgt. Neen, het is de angst dat ons leven van geen belang is geweest. Ook als we alles gekregen hebben wat we wensten toch kunnen we nog een leeg gevoel overhouden.

Het streven naar geluk is dan ook een verkeerd doel. Je wordt niet gelukkig door het geluk na te jagen. Je wordt gelukkig door een zinvol leven te leiden. De gelukkigste mensen zijn zij die hun best doen vriendelijk te zijn, behulpzaam en betrouwbaar. Het geluk sluipt hun leven binnen terwijl ze druk met de dingen bezig zijn. Geluk is altijd een bijproduct, nooit het primaire doel.

Zijn boek gaat dus niet over de vraag: hoe word ik gelukkig, of hoe maak ik mij populair. Het gaat over de vraag: hoe word ik menselijk, hoe krijg ik het gevoel dat ik meer ben dan een mot, die een ogenblik leeft en dan verdwijnt. Hoe komt iemand tot het besef, dat hij geleefd heeft zoals mensen bedoeld zijn te leven.

In het vorig boek wilde Kushner mensen helpen, die verpletterende tragedies te verwerken kregen. Dit boek bedoelt mensen te leren aan een andere, veel subtielere tragedie het hoofd te bieden: de ziekte van verveling, de zinloosheid, het gevoel van de doel-loosheid van het leven.

Toen zijn bijna 84-jarige vader overleed, werd hij gedwongen de kwestie van de sterfelijkheid onder ogen te zien.

Kushner gaat dan te rade bij het boek Prediker. De schrijver van dit boek is, volgens Kushner, een boze cynische man die twijfelt aan God en zich afvraagt wat voor waarde het heeft om goed te doen. Wat voor zin heeft het om hard te werken, vraagt hij. „Het ene geslacht gaat en het andere geslacht komt, maar de aarde blijft altoos bestaan.” (Pred. 1 : 4).

Kushner vergezelt dan Prediker langs vijf drukbereide wegen die uiteindelijk dood blijken te lopen: de weg van egoïsme en zelfbelang, de weg van ascese, de weg van de wijsheid, die van verdringing van ieder gevoel ten einde geen pijn te lijden en de weg van de vroomheid en de religieuze overgave. Zelfs de laatste poging, nl. om het bij God te zoeken, vroom te zijn en alles te onderhouden wat zijn godsdienst leert, helpt hem niet.

Zelfs de diepste vroomheid helpt niet tegen de dood en de vergetelheid waar de dood toe leidt. Nooit kan hij een punt bereiken waarop hij tegen God kan zeggen: kijk eens hoe waardevol mijn leven is.

Toch geeft Prediker volgens hem tenslotte wel een antwoord: „welaan dan, eet uw brood met vreugde en drink uw wijn met een vrolijk hart, want als gij dit doet, dan heeft God dit reeds lang gewild. Als op den duur alles om het even is, omdat we allemaal doodgaan en verdwijnen, leef dan niet op den duur, zo is zijn conclusie. Pieker niet over het feit, dat niets blijvends is en leer in de vreugden die weer verbleken je zin en je doel te vinden. Leer van het ogenblik te genieten, ook al duurt het niet eeuwig. Ogenblikken in ons leven kunnen eeuwigheidswaarde hebben zonder eeuwigdurend te zijn.

Een almachtig God - een liefhebbende God

Hoe interessant de beschouwingen van Kushner over de zin van het leven ook zijn, het valt op, dat hij, evenmin als in zijn 1e boek, raad weet met God, zoals deze zich aan ons openbaart.

Kolofon

Redactie:

Ir. A. Biersteker
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P. J. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds. K. Muller
Ds. E. R. Postma

Adres van de redactie:

Ds K. Muller, Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen. Tel. 05130-20476.

Kerknieuws/Uit breder kring:

M. J. F. van der Wal, Brugakker 60-17,
3704 RA Zeist. Tel. 03404-61525.

Administratie-adres:

Postbus 84, 3956 ZS Leersum. Telefoon
03434-54288. Gironummer 404945 t.n.v.
Geref. Persvereniging Opbouw.

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 nov.

Abonnementsprijs (bij vooruitbetaling):

f 50,— per jaar of f 26,50 per half jaar.
Voor studenten f 40,— per jaar. Buitenland f 70,— per jaar of f 95,— per lucht-post.

Advertentieprijs:

45 ct per mm. Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”, Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist. Telefoon 03404-22452.
Postbus 244, 3700 AE Zeist.

Daar zijn mensen, zo schrijft hij, die het kwaad in de wereld verklaren door te ontkennen dat God zich met de zaken van de mensen bemoeit. Voor wreedheid en misdaden hebben ze een verklaring, maar wat te doen met vrijgevigheid, vriendelijkheid en opofferingsgezindheid als je niet wil toegeven, dat God op ons inwerkt zoals de zon een bloem laat groeien en bloeien? Kushner komt hier eigenlijk niet uit. Hij suggereert dat God twee aangezichten zou hebben.

Nu is er in de mythologie een god bekend, genaamd Janus, die twee gezichten had. De Januskop heeft daarom de betekenis van dubbelhartigheid gekregen. Zo erg bedoelt Kushner het nu niet als hij over twee aangezichten van God spreekt, maar zijn voorstelling van God betekent toch een aantasting van de eenheid en betrouwbaarheid van God. De Bijbel laat ons zien, zo meent Kushner, twee contrasterende (tegen elkaar afstekende) gezichten van God. Soms is Hij een gebiedende God, een God van macht. Hij verwoest Sodom en laat het plagen regenen op de Egyptenaren en Hij splijt de Rode Zee. Veel mensen zien God dan ook als een almachtige gezagsdrager in de hemel, die ons met donderende stem zijn wil oplegt, klaar om ons neer te vellen als

we ongehoorzaam zijn. Godsdienst is daarom gebaseerd op de angst om gestraft te worden. Een voorbeeld daarvan is te vinden in Leviticus 26, waar God Israël dreigt met allerlei verschrikkingen, als Israël niet meer naar zijn inzettingen wandelt. Veel generaties hebben, volgens Kushner, geleefd in de gedachte, dat dit het beeld van God was. God de absolute heerser, die ons belooft als we Hem gehoorzamen en die ons straft als we Hem ongehoorzaam zijn. Deze God laat blijken dat Hij ons serieus neemt door een moreel verantwoordelijk gedrag van ons te verwachten. We voelen ons onprettig en onecht als we niet voldoen aan onze aard als morele wezens. Dat is de reden, zo meent Kushner, waarom sommige kerk- en synagoge-gemeenten graag „hel en verdoemenis preken” horen waarin ze ervan langs krijgen omdat ze zulke goddeloze zondaars zijn. Zo hebben ze het geruststellende

idee dat God en zijn dienaren hoge eisen stellen.

In zijn 1e boek liet Kushner al zien, dat hij van dit gezicht van God niet veel moet hebben. Immers ter verontschuldiging van het feit, dat er zoveel leed op aarde is, voerde hij aan dat God ook niet alles kan. Van een almachtig God wil hij niets weten. Daar is, zo meent Kushner, nog een ander gezicht van God, de God die ons helpt. Een tedere God. Een God van liefde met wie een band mogelijk is. Een God, die zieken bezoekt en hoop geeft aan wie in slavernij leven.

Doordat de Bijbel zulke uiteenlopende gezichten van God laat zien, raken wij in de war. Een almachtige en een liefdevolle God zijn niet met elkaar te rijmen. Liefde en macht zijn onverenigbaar. Je kunt van iemand houden en hem het recht en de ruimte geven om zichzelf te zijn of je kunt proberen hem te overheersen en hem je wil op te

leggen. Maar je kunt niet allebei tegelijk doen.

Soms lijkt Gods macht zijn liefde in de weg te staan. Als we God gehoorzamen omdat we bang voor hem zijn, dan heeft Hij onze gehoorzaamheid, maar niet onze liefde. God moet ons ruimte geven om te kiezen, om onszelf te worden, anders kan Hij ons niet liefhebben en wij Hem niet.

In de begintijd, zo redeneert Kushner, schilderden de Israëlieten God af naar het beeld van de despoten in de wereld die zij kenden. Het primitieve beeld van God als de gestrenge heer in de hemel.

Toen Israël echter meer volwassen werd, veranderde dat beeld. Ze gingen zien, dat zij, die macht uitoefenen, niet meer, maar minder menselijk werden. Dat ze angst wekken, maar geen liefde.

In de verhalen van Noach en de zondvloed, of van Abraham bij Sodom, zien we al dat God mensen straft omdat ze elkaar slecht behandelen, niet omdat ze Hem niet aanbidden. Bij de profeten wordt gesproken over een God voor wie het belangrijker is dat de mensen elkaar vriendelijk bejegenen, dan dat ze offers brengen. Het beeld van de almachtige God raakt wel nooit helemaal in de vergetelheid, maar het wordt al snel overschaduwd door het beeld van een God, die met ons de taak heeft een menselijke wereld op te bouwen op het fundament van de zorg en de liefde van mensen onderling. We horen, dat God zich in het bijzonder bekommert om de armen, de gebrokenen van hart.

Wij moeten, zo meent hij, dezelfde ontwikkeling doormaken als onze voorouders: van het aanbidden van macht en succes naar het ideaal van behulpzaamheid en zorgzaamheid voor elkaar. Ook nu weer heeft Kushner een God geschapen naar zijn eigen ervaring. Een god, die op hem lijkt.

Het verbaast ook niet, dat de conclusie van Kushner is, dat de Bijbel best het woord van God kan zijn, maar misschien niet het laatste woord, omdat het menselijk bevattingsvermogen beperkt is.

Een God van gerechtigheid en liefde

Kushner is met zijn visie over de twee aangezichten van God in een even oude als hardnekkige ketterij vervalten. Zijn opvattingen liggen in de lijn van de Gnostici, die leerden dat de wereld, een toneel van rampspoed, niet geschapen kan zijn door de Vader van Jezus Christus, maar door een lagere schepper, Jehova. Marcion, die zijn opvattingen aan de Gnostiek ontleende, verwierp daarom het Oude Testament. Het Christendom was voor hem een volkomen nieuwe openbaring van een vreemde God, die zich uit louter goedheid ontfermde over mensen, die Hem vreemd waren. De onderscheiding, die Paulus maakte tussen wet en evangelie,

G. v. d. Brink, Rotterdam

Pastorale Notities

Huwelijksopvoeding

Het gebeurde toen ik eens met griep op bed lag. Tussen mijn slaapjes door was ik bezig de Jesus Christ Superstar te beluisteren en te vertalen. Een stuk van Webber en Rice, dat me soms ontroerde, maar tegelijk woedend maakte. Ik geloof dat het heilige toorn was: spaar me zulk entertainment! Toen kwam plotseling onze zoon (15) binnengestormd met de vraag: „Pa, mag ik verkeren hebben met . . .”. Volgde de naam van een dame, die ons inmiddels zeer lief geworden is. Mijn griep-antwoord was: „Ja, maar je weet dat je in een auto in vier versnellingen rijden kunt!” - „Ja pa, eerste versnelling pa, dag pa!” O zo, als ze het maar begrijpen!

Een aantal jaren later had ik behoefte aan enige duidelijkheid en vroeg: „In welke versnelling zitten jullie nu?”

Het - prompt - gegeven antwoord was: „O, we zijn overgegaan op een variomatic pa”. Ik vrees dat op dat moment mijn voorhoofd zorgenrimpeltjes en mijn mond lachrimpeltjes vertoonden. Die twee gaan soms samen. Intussen moet worden toegegeven dat zelfs in het huwelijk de snelheid dient te worden aangepast aan de omstandigheden. Ook getrouwde lieden moeten wel eens eerste versnelling rijden en zorgvuldig manoevreren. Maar of dat nu per automaat of per versnellingsbak moet gaan?

Op de huwelijks catechisatie, waarover ik vorige week schreef, heb ik deze

beeldspraak gecombineerd met de driehoeken die Ds Trobisch gebruikt in zijn boek „Ik ben met jou getrouwd”.

Bij de basishoek links onder schrijft hij het woord LIEFDE. Bij de rechterbasishoek: SEX. Bij de tophoek: STADHUIS. En nu bespreekt hij de vraag welke invalshoek we zullen kiezen voor het huwelijk. De tophoek is geen ingang, hoe officieel de entree ook is. De sexhoek geeft ook geen garantie voor een vol en rijk huwelijk. En als het toch gebeurt heb je GELUK gehad.

Trobisch laat zien dat de ingang links onder ligt: hij vult vanuit de LIEFDE de driehoek met lijnen, die evenwijdig aan de tegenoverliggende zijde, steeds meer opschuiven naar de twee andere hoeken toe. En dan zo dat de top (het stadhuis) en de lichamelijke overgave tegelijk bereikt worden. Jongelui schuiven bij wijze van spreken in hun verkeringsstijd steeds meer op naar Stadhuis en sex. Nu ben ik zo vrij geweest om de lijnen vanaf het punt links onder naar boven en naar rechts te voorzien van schakelpunten. Ik kan ze niet precies definiëren. Hoewel: een officiële verloving is zo'n punt. Maar de idee, dat je zou opschuiven per variomatic lijkt me wat griezelig: je weet met zo'n ding nooit precies waar je bent, waar je blijft, waar je begint en waar je ophoudt.

Mijn advies was dus voor de jongelui: kies VOOR DIT VERKEER geen automaat maar een versnellingsbak: hou je hoofd erbij en weet wat je doet! Nog niet teveel automaat erbij. Dat lijkt me voor later trouwens ook niet altijd wenselijk!

Wie zou denken dat een gesprek in deze moderne beelden aan de oppervlakte moet blijven, heeft het mis. Daar zorgen de jongelui zelf trouwens wel voor.

breidde Marcion uit tot een antithese tussen Oud en Nieuw Testament, tussen wrekende gerechtigheid en liefde, tussen schepping en verlossing.

De verhouding tussen liefde en gerechtigheid heeft ook in later eeuwen velen beziggehouden. Een God van gerechtigheid en liefde was moeilijk te aanvaarden. Zelfs Luther kon zich niet helemaal vrij houden van de gedachte van de tweeheid van God. Enerzijds de God van majesteit, de God van de scheppingsorde. Anderzijds de God van liefde en verzoening.

Terecht schreef Calvijn, dat we de gerechtigheid en de barmhartigheid van God niet tegenover elkaar mogen stellen. God is niet schizofreen. Hij is één. Helaas kunnen wij ons ook vaak niet losmaken van een God met twee gezichten. Bij ons doet deze dwaling zich wel voor in de vorm van Judaïsme, een christelijke vorm van Farizeïsme. In zijn boek over de Psalmen wijst ds Van Deursen erop, dat de Farizeeërs de Wet lazen als een arbeidsovereenkomst. Voor wat hoort wat. Gods evangelische wet werd zo verworden tot een godsdienstige arbeidsovereenkomst.

Zo gaan christenen soms het Evangelie van Jezus Christus verworden tot een dorre reglementenbundel. Met als gevolg, dat er veel angst en onzekerheid heerst. Steeds de bange vraag: heb ik mij wel genoeg aan de wet gehouden. Wanneer men de Wet van God wetticistisch leest, heeft dat bij alle bijbelboeken gevolgen. De gnostiek, zo merkt Van Deursen op, is een uitstekende huwelijkspartner van het Judaïsme. Dan gaat men spreken over een tegenstelling tussen Oud en Nieuw Testament. De eerste zou hard en liefdeloos zijn, terwijl het Nieuwe Testament het hogere, het lievere zou wezen. Men heeft er geen oog voor, dat in werkelijkheid ook de wet een en al Evangelie is. Het verbond met Abraham was niet anders dan het zwart op wit gezette bewijs van Gods genade. Neen, God heeft geen twee gezichten. De Messias van het Oude Testament is dezelfde als de Christus van het Nieuwe Testament.

Jezus Christus is gisteren en heden dezelfde en tot in eeuwigheid.

nog? Jazeker. Het is echt een gebed van een kind!

Gebed

*Vader in de hemel,
ik ben onrustig.
Ik zie er zo tegenop
tegen morgen.
Ik heb net een psalm gelezen
over die bergen en zo;
die operatie is voor mij een berg,
ik zie er als een berg tegenop.
Die psalm zegt
dat U mijn Bewaarder bent
dat U wakker blijft
als ik moet slapen.
Wilt U dat voor mij
waar maken?
Mogen de handen van de dokter
uw instrumenten zijn.
Wilt U zich daarvan bedienen
zodat ik mij in uw handen weet?*

*Wilt U mij de rust
en de overgave geven
die ik nodig heb
zodat ik me helemaal
op U mag verlaten?
Dat ik het echt geloof
en ervaar
dat U meegaat
en er bij blijft?*

*Dankt U wel, Heer
voor uw belofte.
Ik geef me over
aan mijn Bewaarder.
Amen.*

Het bovenstaande komt uit een bundeltje: *Houd Moed*, geschreven door ds C. v. d. Velde. Het is een fijn bundeltje, de inhoud doet me denken aan de Pastorale Notities van ds Algra. Het is verschenen bij Filippus, postbus 695, 6800 AR Arnhem en kost f 8,65. Aanbevolen!

Toen ik het stukje „Vóór de operatie” las, dacht ik direkt aan een goede vriend die deze week voor de zoveelste keer naar het ziekenhuis moet om geopereerd te worden. Een mens krijgt soms wel erg veel tegenslagen te verwerken. Wat is het moeilijk als je gezondheid je niet toelaat de dingen te doen die je zo graag wilt doen! Vanmorgen hebben we in de kerk voor hem gebeden en we hopen van harte dat de Here hem en zijn vrouw door deze moeilijke tijd heen zal helpen. Misschien kan hij ook moed putten uit het stukje dat ik naar Opbouw stuur. En met hem veel anderen die het ziekenhuis aan de binnenkant leren kennen. Laten we in goede en kwade dagen vertrouwen op de woorden van de Here:

*Hij zal uw ziel bewaren,
De Here zal uw uitgang en uw ingang
bewaren
van nu aan tot in eeuwigheid.*

Alle lezers van Opbouw wens ik dat vertrouwen op de Here toe.

T. Hoekstra, Zwolle

Vóór de operatie

uw Bewaarder zal niet sluimeren

Het moet dan maar. Er zit niets anders op. De dokter heeft gezegd dat het nodig is. Alle onderzoeken zijn gepleegd. De narcotiseur is ook al geweest. Hij heeft verteld hoe hij dat gaat doen. Alle voorbereidingen zijn getroffen. Morgen gaat het gebeuren. Nog één nachtje slapen. Slapen? Als daar maar wat van komt. Als je die rust maar kunt vinden. Want je ziet er toch wel tegenop. Het is ook niet niks. Een ander gaat met jouw lichaam bezig! En dan die narcose...

Kunstmatig in slaap gebracht worden. Van de wereld niet meer afweten. Alles moeten overgeven aan een ander...

Het is ook niet niks. Maar wat u misschien rust kan geven is de boodschap van Psalm 121. Lees die psalm vanavond nog maar eens. En lees hem dan maar helemaal vanuit uw situatie van vandaag en morgen. Er is er één die, als jij moet gaan slapen, *niet* gaat slapen. En dat is God. Als jij onder narcose gaat doet Hij geen oog dicht. Weet je waarom niet? Omdat Hij onze Bewaarder is. Zo wordt God hier genoemd: onze Bewaarder. Wat een

naam hè! En omdat Hij niet enkel zo heet maar ook werkelijk dat is, doet Hij geen oog dicht. Hij houdt de wacht. Vannacht en morgen. Hij houdt een oog in 't zeil. Hij is erbij morgen als de chirurg gaat snijden. Jij moet het allemaal over je heen laten komen. Maar Hij waakt over je. Je bent immers met lichaam en ziel zijn eigendom. Vandaar dat je lichaam Hem ook ter harte gaat. Het is niet om het even wat ze daar mee doen. Uw Bewaarder gaat mee de operatiekamer in. Hij is uw schaduw aan uw rechterhand. Zijn schaduw valt over je heen. Dat betekent dat Hij dichtbij is, naast je staat. Naast de chirurg staat. Om zijn ogen te richten, om zijn handen te besturen. Zodat die dokter alle kunde die hij heeft op medisch gebied, voor jouw genezing kan aanwenden. Dat betekent eigenlijk dat je Bewaarder die dokter gebruikt als een instrument in zijn hand. Eigenlijk zijn we dus in Gods hand! Hij waakt met veel zorg over ons. Want wie jou aanraakt, raakt zijn oogappel aan. Daarom doet Hij geen oog dicht.

Daarom kunnen wij eigenlijk gerust onze ogen dicht doen. Want we geven ons niet zomaar over aan een dokter, hoe knap die ook is. We mogen ons overgeven aan God die door ons graag „onze Bewaarder” genoemd wil worden.

*Ik ga slapen, ik ben moe
'k sluit m'n beide ogen toe
Heer houdt ook deze nacht
over mij getrouw de wacht.*

Een echt kindergebedje hè. Ken je het

Hoedemaker en de Doleantie (3)

Hoedemaker en de belijdenis

We zagen de vorige week, dat Hoedemaker van mening was, dat de ethischen zich te weinig aan de belijdenis gelegen lieten liggen. Maar de manier waarop dat Gereformeerden met de belijdenis omsprongen, stuitte hem ook tegen de borst. Hoedemaker heeft er altijd moeite mee gehad om de belijdenis op te leggen als de officiële erkende leer. In dit opzicht is hij aan de ethischen verwant gebleven. De grote vraag, waar ook hij mee geworsteld heeft, is: hoe breng je een zieke kerk weer terug tot de gezonde gereformeerde leer? Maar hij zag geen heil in de oplossing van Kuyper c.s., die de belijdenis weer in ere wilden herstellen als akkoord van kerkelijk samenleven.

In zijn brochure „De roeping der Gereformeerden in de Hervormde Kerk” uit het jaar 1888, noemde hij als dwaling der dolerenden: „Zij bestaat hierin, dat men de belijdenis (ook voor ons in de drie Formulieren van eenigheid begrepen), die niets dan de tijdelijke uitdrukking is van de waarheid, die de Kerk van Christus in den loop der eeuwen, door de onderwijzing des Heiligen Geestes, uit het Woord van God heeft geleerd, als iets zelfstandigs gaat beschouwen, d.i. haar onafhankelijk maakt van dat Woord van de Kerk, waaruit zij geboren werd, waardoor zij gedragen wordt en waarvan zij volstrekt onafscheidelijk is. Zij bestaat hierin, dat men eene beschouwing van de belijdenis heeft, waarbij men niet uitgaat van Art. VII (Ned. Geloofsbelijdenis), maar van het juridisch begrip, waarbij zij, hetzij als wet of reglement, hetzij als akkoord of contract wordt aangemerkt.”¹⁾

Zoals de synodale besturen van hun reglement een belijdenis maakten, maakten volgens Hoedemaker de Gereformeerden à la Kuyper van hun belijdenis een reglement. Maar zo kon en mocht je z.i. de belijdenis niet hanteren. Op die manier komt de christelijke vrijheid in gedrang.

Hoedemaker wilde andersdenkenden niet overweldigen, maar overreden. Hij wilde de scharen niet als onmondigen meeslepen, maar als vrije persoonlijkheden overtuigen.

De Gereformeerden verloren volgens Hoedemaker teveel uit het oog, dat de Kerk in een lang proces (en mee door eigen schuld van de Gereformeerden!) ziek was geworden. En dan kun je zomaar niet ineens de belijdenis weer in eer herstellen alsof de kerk gezond zou zijn. „In eene kranke Kerk leeft men niet uit en in de belijdenis. Het baat niet of men haar opnieuw oplegt, onderteekeent, aanvaardt. Dat kan huichelaars maken, dienaars van den vorm, zelfbedrog voeden, maar het geneest niet”, aldus Hoedemaker in de

reeds genoemde brochure uit 1888.²⁾ En: „Wij verwachten heil, niet van eene formule, maar van de kerk, die belijdt; niet heeft beleden, niet eene rechtsgeldige belijdenis bezit, maar belijdt”.³⁾

Werkelijk verschil

Dit verschil in opvatting is uiteindelijk één van de breekpunten tussen Hoedemaker en de dolerenden geworden. En dat is zonder meer een verdrietige zaak te noemen. Want het is de vraag of Hoedemakers gedachten op dit punt inderdaad onverenigbaar zijn met die van Kuyper c.s.

Dr R. H. Bremmer meent m.i. terecht, dat Hoedemaker en de dolerenden in deze kwestie langs elkaar heen geredeneerd hebben. De laatsten wilden eerst herstellen voor de belijdenis als akkoord van kerkelijke gemeenschap om de zuiverheid van de evangelieverkondiging te bewaren en veilig te stellen. Maar het was juist dezelfde zorg voor de zuiverheid van de evangelieverkondiging, die bij Hoedemaker leidde tot de vrees voor de hantering van de belijdenis als zo'n akkoord. Hij was bang voor verstarren, doordat de drie Formulieren van het levende Woord zouden worden losgekoppeld. En hij vreesde, dat de actuele vragen, waarvoor de ethischen en de modernen de Kerk stelden, niet meer beantwoord zouden kunnen worden. Ontegenzeggelijk ging het beide partijen om de handhaving van het Woord van God. Het is daarom uitermate jammer, dat men elkaar hierin niet heeft kunnen vinden.⁴⁾

Revisie van de belijdenis?

Ook in nog een ander opzicht bleek het verschil in taxatie van de belijdenis. In de vorige eeuw is er ook binnen de orthodoxie een hele discussie geweest of de drie Formulieren van Eenigheid nog wel zonder meer als belijdenis te handhaven waren. Tegenover een Groen van Prinsterer, die een

onbekrompen en ondubbelzinnige handhaving voor stond, stelde zich een Da Costa, die pleitte voor een 'verse belijdenis'.

In deze discussie stelde Hoedemaker zich duidelijk op het laatste standpunt. Hij zag de belijdenis als de historische grondslag van de kerk, maar ze moest z.i. wel dringend worden herzien.

Het is bijzonder interessant om een overzicht van deze discussie te lezen bij Nauta.⁵⁾ Daaruit wordt m.i. in elk geval duidelijk, dat een pleidooi voor herziening van de belijdenis allerm minst een bewijs voor onrechtzinnigheid behoeft te zijn.

Hoedemaker over de Kerk

Behalve op het punt van de taxatie en de hantering van de belijdenis, verschilde Hoedemaker ook van de dolerenden in zijn kerkopvatting. Eén van de meest opvallende kenmerken van deze opvatting is, dat hij de Nederlands Hervormde Kerk als een éénheid ziet, waarbinnen de plaatselijke gemeenten geen enkele autonomie bezitten. De Kerk is allereerst landskerk of volkskerk. Hoedemaker beriep zich hiervoor o.a. op de woorden uit Christus' zendingsbevel: „maak al de volken tot mijn discipelen”. De plaatselijke kerken dragen ook wel alle wezenskenmerken van de Kerk-als-lichaam-van-Christus. Maar ze zijn organisch - en niet confederatief! - verbonden tot de ene landskerk, d.i. de openbaring van het lichaam van Christus voor een bepaald land.

Interessant is de weergave van Hoedemakers kerkbeschouwing door Christus voor een bepaald land. Prof. J. Kamphuis en zijn kritiek daarop.⁶⁾ Hoedemaker noemt de Kerk bij voorkeur het lichaam van Christus, waarvan Hij het Hoofd is. Hij maakt een merkwaardig onderscheid tussen het Koninkrijk van God en de Kerk. Volgens Hoedemaker is het door Johannes de Doper aangekondigde en gepredikte Koninkrijk van God ondergegaan, toen de Joden en masse de Messias verwierpen. Toen werd uit het oude iets nieuws geboren: de gemeente. Maar binnen de gemeente is niet langer sprake van de verhouding Koning-onderdanen, maar van het Hoofd tot zijn leden. Christus mag daarom niet, zoals Kuyper dat zo graag doet, de Koning van de Kerk worden genoemd. Want dan haal je Kerk en Koninkrijk door elkaar.

Kerk als dienstknechtsgestalte van Christus

Hoedemaker ziet Christus en de Kerk als een natuurlijke, organische levens-eenheid: een God-menselijk lichaam! Zo kan hij ook spreken van de Kerk als Christus in dienstknechtsgestalte of lijdensgestalte.⁷⁾ Hiermee hangt samen, dat ontarding en verval als noodzakelijk gezien moeten worden.

Dat is zagezegd het kruis, dat de Kerk als lijdensgestalte van haar Hoofd te dragen heeft. Vandaar dat het lijden van de kerk aan modernistische verwondingen door Hoedemaker kan worden gezien als een weliswaar pijnlijk, maar toch onontkoombaar onderdeel van de ontwikkeling, die de Hervormde Kerk moet doormaken.

Hoedemaker had er echter geen oog voor, dat de verhouding Hoofd-lichaam beslist niet alleen organisch zijn bedoeld. Hoofd kan ook uitdrukking van heerschappij zijn. En dan zijn Hoofd en Koning begrippen, die elkaar vrijwel dekken.

Tegenover het Doleantie-kerkrecht

Het is duidelijk, dat Hoedemaker vanuit zijn romantisch-organische opvatting van de Kerk geen antenne had voor het Doleantie-kerkrecht, dat juist de zelfstandigheid van de plaatselijke kerken hoog in het vaandel had geschreven. Hij had er dan ook grote moeite mee, dat men op een conferentie van kerkeraadsleden in 1883 te Amsterdam besloot zo nodig als doolerende kerken op te treden.

Hoedemaker kon de dolerenden niet anders zien dan als independentisten, voor wie de Kerk een vereniging van individuen, hoogstens van autonome plaatselijke kerken is. Hij verweef hen, dat zij het organisme van de ene Kerk poogden op te lossen in onderdelen, om daarna eigenmachtig de stukken weer in elkaar te passen. Zulke kerkrechtelijke ideeën typeerde hij als mechanisch tegenover zijn eigen organische opvatting. In de Doleantie-praktijken van het plaatselijk en soms zelfs individuele 'afwerpen van het synodale juk' meende hij het beginsel van anarchisme en nihilisme op kerkelijk gebied te onderkennen.

Misverstand?

Kamphuis acht het niet onmogelijk, dat Hoedemakers grote vrees voor het independentisme is te wijten aan de ervaringen uit zijn jeugd met het kerktype van H. P. Scholte. Deze was immers, zoals bekend, een warm voorstander van een vrije gemeente. Daardoor zou Hoedemaker elk spreken over de autonomie van de plaatselijke gemeente alleen maar in dat licht hebben kunnen zien.

Bremmer meent overigens, dat ook op dit punt Hoedemaker een zeker gelijk toch niet te ontzeggen valt. Laat het gebruik van de term 'organisch' mogelijk niet zo gelukkig en voor misverstand vatbaar zijn, valt daarmee volledig de waarheid, die hij verdedigde? Het kerkverband is toch inderdaad meer dan de loutere som van de samenstellende delen? Bremmer wijst er op, dat ook een man als Bavinck de universele kerk (en dan kan ook gedacht worden aan de landskerk) aan de plaatselijke vooraf laat gaan.⁸⁾

¹⁾ J. Schokking e.a., Dr. Ph. J. Hoedemaker 1868-1908, Gedenkboek ter gelegenheid van zijn 40-jarige ambtsbediening, Leiden 1908, blz. 77 v.

²⁾ G. Ph. Scheers, Philippus Jacobus Hoedemaker, Wageningen 1939, blz. 206.

³⁾ idem.

⁴⁾ R. H. Bremmer, Kuyper, Hoedemaker en de Doleantie, Apeldoorn 1986, blz. 92 v.

⁵⁾ D. Nauta, De verbindende kracht van de belijdenisschriften, Kampen 1969.

⁶⁾ J. Kamphuis, Op zoek naar de belijdende volkskerk, Groningen 1967.

⁷⁾ Kamphuis ziet hier een verband met het denken van de Duitse romantische kerkhistoricus Von Hase. Van hem is de uitspraak: „Die Kirche ist ein stetes Werden, d.h. ein Streben darnach, der in der Menschheit fortlebende Christus zu sein“, Kamphuis, a.w., blz. 50.

⁸⁾ Bremmer, a.w., blz. 93.

stille nacht van het Kerstfeest al weer voorbij is.

Mensen zonder woning . . . Een jongen vertelde, dat hij niet van plan is het geld van zijn uitkering te gebruiken voor huisvestingskosten. Hij scharrelt de hele dag door de stad, drinkt z'n pilsje of wat anders, eet zijn frietje met hamburger, en 's nachts vindt hij wel iets om te gaan liggen.

Het is gemakkelijk om vergelijkingen te maken met vroeger. In de dertiger jaren hadden veel mensen het beslist niet breed, maar er waren weinig of geen daklozen. De gezinnen bleven langer bij elkaar en men leefde samen in vaak kleine woningen.

In Calcutta wonen veel mensen zonder werk en zonder uitkering.

In ons land wonen veel mensen zonder werk met een uitkering.

Het is gemakkelijk praten als je zelf niet van een uitkering hoeft te leven, maar vergeleken met andere landen is het in Nederland met de sociale voorzieningen goed gesteld. Welvaart is echter nog geen welzijn.

—☆—

Een hoge ambtenaar in Calcutta zei: 'Daklozen komen en gaan. Het is een steeds wisselende groep. Wat moeten wij daaraan doen?'

Wij denken waarschijnlijk precies zoals die man in Calcutta. Wat moeten wij er aan doen? We kunnen niets. Maar die mensen van het Leger des Heils dan? Wij zijn vaak bang voor de confrontatie met mensen die zo geheel anders leven. Maar de heilssoldaten schuwen de confrontatie niet. Ze zingen niet over de ontheemden, maar zoeken de ontheemden. En via de soep en het brood proberen ze te komen tot een gesprek, tot het brengen van de goede boodschap. Hebben ze betere ogen dan wij?

En toch, als je oplet, kan het zo maar gebeuren dat je oog in oog staat met een ontheemde, een dakloze, een zoeker. Je ziet soms zo maar een jongen die weggelopen is van huis op zoek naar een andere woning.

In de oorlog heb ik tientallen teksten verkocht met het opschrift: 'Verbergt de verdrevenen en meldt den omzwevende niet' (Jesaja 16 : 3 in de statenvertaling). De bedoeling was duidelijk en de opbrengst was bestemd voor onderduikers.

Er zijn vandaag geen onderduikers meer, wel zijn er daklozen, met of zonder eigen schuld. Die schuldvraag is echter niet zo belangrijk. We zongen met Kerst immers dat heil en vrede worden gebracht aan een wereld verloren in (eigen) schuld?

Jan Wit dichtte eens:

'Hervorm, herschep ook ons geslacht, opdat het door de wereldnacht de weg vindt naar uw woning.'

Maar misschien kan die weg naar Gods woning voor een ander lopen via onze woning.

Je weet maar nooit.

P. C. van Wijk, Zaltbommel

Terloops. . .

Daklozen ver weg en dicht bij huis

Het jaar 1987 is door de Verenigde Naties uitgeroepen tot het jaar van de daklozen. In verband hiermee stond in De Tijd een artikel over de daklozen in Calcutta. Deze stad, eens hoofdstad van het Brits-Indische keizerrijk, heeft een enorm aantal inwoners. Het aantal ligt tussen de tien en veertien miljoen en is bij geen benadering precieser vast te stellen. Het aantal wordt alleen steeds groter, dat is wel zeker. En ondanks de grootheid in het verleden is Calcutta vandaag één van de armste steden in de wereld. De problemen, ook het probleem van de

daklozen, zijn onoplosbaar. De daklozen kunnen zich nog een beetje redden zolang het weer gunstig is, maar als er regen op komst is, weet men zich bijna geen raad om de weinige bezittingen ergens veilig op te bergen. 's Nachts liggen er rijen mensen te slapen op de trottoirs, soms met een stuk karton onder zich, meestal zo op de stenen. Men slaapt op de stoep en leeft overdag op dezelfde stoep. Ook deze aantallen zijn niet te tellen, maar waarschijnlijk leven een miljoen mensen op deze wijze. Daklozen verweg.

—☆—

Ze zijn ook dichtbij. Televisiebeelden laten ons de daklozen in Amsterdam zien. Ze liggen in de strenge winterkou ergens buiten te slapen of zoeken een plekje in de metro of in het station. En wie zie je dan ook op de televisie? De mensen van het Leger des Heils. Met soep en brood en . . . slaapplaatsen. Zó wordt heil gebracht, ook nu de

Persschouw

SAMEN OP WEG

In „*De Wakker*” gaf *Ds K. Boersma* een beschouwing over het Samen-op-Weg-proces zoals het zich voltrekt tussen de Nederlands Hervormde Kerk en de Gereformeerde Kerken in Nederland. Aan het slot van zijn instruerend artikel betreft hij ook de Christelijke Gereformeerde Kerken erbij. Hij merkt nl. op, dat anderen tegen ons (de Chr. Gereformeerden) kunnen zeggen: zijn jullie ook niet een plurale kerk geworden? Een kerk met modaliteiten? Hij vervolgt dan met:

Ik weet het wel: we zijn één in onze erkenning van de Schrift als het Woord van God. Geen van allen willen we ons onder het gezag van de belijdenis uitwringen. Daarom, als men ons het woord „modaliteitenkerk” wil opleggen, dan zou dat toch maar in een veel beperkter mate toepasselijk zijn dan in de Hervormde kerk, waar het woord is uitgevonden. Maar de buitenwacht ervaart weinig verschil.

Aan onze kinderen valt niet alles uit te leggen. Ouderen hebben nog wel eens geleerd om zich bij iets aan te passen of neer te leggen. Maar aan de schone spreuk „eenheid in verscheidenheid” zouden we met ons allen veel harder moeten werken. En daar komt nog iets bij.

Als we aan anderen, tegenwoordig dan vaak aan de Gereformeerden, verwijten dat ze juist het gereformeerde karakter zo verliezen, wat doen wij om het in alle aspecten hoog te houden?

De vier „kernen van belijden” zijn op zichzelf zeer waardevol. Er zijn meer gereformeerde belijders dan alleen in onze kerken. Onze synode gaf (liet) een bepaalde opening naar het contact met de Gereformeerde Bond. Wat schiet het contact met de Nederlands Gereformeerden slecht op! Wat hebben we ons praktisch neergelegd bij de afstand tussen ons en de Gereformeerde Kerken Vrijemaakt! Kar. het ook zijn, dat er een stroom in de Gereformeerde Gemeenten is, die dicht bij ons staat?

Kan er bij ons een heimwee zijn en meer dan dat, en kunnen straks onze kinderen of kleinkinderen meer bereiken dan wij?

Wat ons betreft, kan dit toch zo op den duur niet blijven.

In het stukje in het Centraal Weekblad schreef ik: naar een plurale kerk verlang ik niet. Naar een gereformeerde hereniging, zo voeg ik er nu aan toe, wel.

In de „*Variant*” - Oudejaarsbijlage van het „*Nederlands Dagblad*” - schrijft *Prof. Dr W. van 't Spijker* onder het opschrift „*Herdenkingen*” onder meer het volgende: „Verschillende feiten ga-

ven me in dit afgelopen jaar de gelegenheid om sterker dan ooit een indruk te krijgen van de absolute noodzaak van de eenheid van alle gereformeerden in deze landen. Zij bewerkten me in zekere zin. Ze versterkten de overtuiging dat er niet alleen een kerkelijk, maar dat er een nationaal belang mee is gemoeid. Ze riepen mij voor de geest de onlosmakelijke samenhang tussen kerk en religie, tussen kerkelijke eenheid en religieuze kracht, maar ook tussen kerkelijke verdeeldheid en religieuze zwakheid.

Over de Staat der Hereniging waarin twee kerken in Nederland zich bevinden, kan ik onmogelijk positief oordelen. Deze STATUS is mogelijk geworden vanwege een gemeenschappelijkheid in het relativiseren van de belijdenis der kerken. Maar wij mogen deze constatering niet doen, wanneer wij niet tegelijk erkennen, dat blijkbaar onze belijdenis niet bij machte is gebleken om hen die werkelijk gereformeerd willen zijn, bijeen te brengen. Er dient vóór het einde van deze eeuw een Samen op Weg tot stand te komen van allen, die werkelijk gereformeerd willen zijn. Een uitdaging? Neen, Een opdracht!”

Ook *Prof. Dr G. P. van Ittersson* heeft in het „*Hervormd Weekblad*” in een paar artikelen ruime aandacht geschonken aan de Samen op Weg-beweging. Hij geeft daarbij een waarschuwend stem uit een Samen-op-Weg-gemeente door:

Een vrouwelijke afgevaardigde, die zelf lid is van een Samen-op-Weg-gemeente, waarschuwde voor een te snelle voortgang van het proces. Ze aarzelde, want haar verstand zei wel „ja”, doch voor haar gevoel had ze een grote aarzeling. Ze vond, dat de ontwikkeling iets krampachtigs kreeg en noemde het gevaar van kerkscheuring niet denkbeeldig. Vooral op het plaatselijk vlak moest samenwerking tot stand worden gebracht.

Het komt me voor, dat deze afgevaardigde met kennis van zaken heeft gesproken en de situatie juist heeft getypeerd.

Al het jagen en jachten geeft plaatselijk grote problemen, waarbij kerkscheuring inderdaad geen denkbeeldige dreiging is. Bij kerkleden, die, zoals deze afgevaardigde, hun grote aarzeling hebben, denk ik soms aan een auto, die stil staat voor een steile helling. De chauffeur trapt op het gaspedaal, maar er komt geen beweging, want de wagen staat nog op de handrem. De vele remmingen, die er blijkbaar in allerlei opzicht nog zijn, maken het velen uiterst moeilijk een keuze te doen. Ze willen wel op het gaspedaal trappen en ze doen het ook, doch ze krijgen de rem maar niet los. Voor die jongere was hereniging niet nodig. En of we in gebeden, waarvan we hopen, dat ze niet verhoord zullen worden, mogen volharden, is voor mij geen vraag.

De emeritus-hoogleraar uit De Bilt (U.) voegt er aan het slot van zijn be-

JAAR- VERGADERING „OPBOUW”

De jaarvergadering van de Persvereniging „Opbouw” wordt gehouden op **zaterdag 28 maart a.s.** in de **Jeruzalemkerk** aan de Troosterlaan no. 65 te **Utrecht**.

In de morgenvergadering zal de heer C. Huizinga te Heerenveen spreken over het onderwerp **HET RECHT OM TE WONEN** (over de toekomst van onze kerken).

De morgenvergadering, die voor ieder toegankelijk is, begint te 10.30 uur. De zaal is al open te 10.00 uur, zodat u eerst nog een kopje koffie kunt drinken.

Het Bestuur

schouwingen aan toe: „Onze voet, ook de mijne, staat op het gaspedaal. Maar de rem zit nog vast. Een spanning, waar wij allen nog niet uit zijn. Er is, zo gezien, enorm veel stof voor een diepborende dialoog, waarin ook voor en na belijdende lidmaten moeten worden betrokken.”

Uit allerlei publikaties blijkt, dat men ter synodevergadering noch van hervormde noch van gereformeerde zijde onverdeeld enthousiast was. Men kwam niet aan een Hallelujahstemming toe. Wat als een hoogtepunt moest worden genoteerd kwam bij velen eerder over als een triestepunt. Wat dit in de toekomst zal uitwerken weet niemand. *Ds W. van Gorssel* uit Gouda merkt in het (hervormde) „*Gereformeerd Weekblad*” op, dat de verwarring alleen maar groter is geworden. „Behalve dat de Hervormde en de Gereformeerde kerkorde gewoon blijven fungeren is er dan voor de gefedereerde gemeenten een 'tussenorde', zodat er in de praktijk drie kerken zullen zijn in plaats van twee.” Voorts kampt de Gereformeerde Bond zelf met toenemende spanningen. Dat komt aan de dag via een brochure van het hoofdbestuur van de Bond, die pas verschenen is: „Overwegingen inzake uitgangspunten en knelpunten”.

Alles bij elkaar - we moesten uiteraard één en ander samenvatten - biedt het geen opwekkend beeld. Het lijden aan de kerk wordt gekontinueerd. Het jaar 1987 behelst niet de belofte, dat het minder worden zal.

Laten we in eerste instantie begrip opbrengen voor de gereformeerde bond, die momenteel in een uiterst penibele positie is terechtgekomen. Laten alle gereformeerden buiten de Hervormde kerk, die naast het proces Samen-op-Weg staan, bedenken welk enorme verantwoordelijkheid zij hebben om de ware katholieke eenheid te manifesteren en het niet bij woorden alleen te laten. Dat zal een overtuigend appél inhouden op de Gereformeerde Bond!

Kerknieuws

Ned. Geref. Kerk van Breukelen

Candidaat J. M. Mudde, die bedankte voor het beroep van de kerk van Aalten-Winterswijk/Neede, heeft het op hem door de kerk van Breukelen uitgebrachte beroep aanvaard.

Predikantenconferentie

Op donderdag 14 mei a.s. zal in Ermelo de jaarlijkse predikantenconferentie worden gehouden. Drs H. Algra uit Den Helder hoopt dan te spreken over kerkverlating.

Nadere gegevens volgen nog, maar noteer de datum alvast!

houden over gebruik en misbruik van lektuur bij evangelisatie. Vooral bij evangelisatie onder buitenlanders, die we lang niet altijd kunnen verstaan, is een folder of traktaat een goed hulpmiddel. Toch kan dit, bij gebrek aan kennis, soms averechts uitwerken.

We hopen velen te ontmoeten en zo aan velen de grote daden van God onder onze buitenlandse landgenoten te verkondigen. De dag begint om 10.15 uur en wordt gehouden in de zaal van de Christelijke Gereformeerde Kerk aan de Wittevrouwensingel 28 te Utrecht.

Nadere informatie is te verkrijgen bij de fam. J. Korenhof, tel. 070-884205.

Uit breder kring

Jaarlijkse ontmoetingsdag Gospel for guests

Op 28 maart hoopt de vereniging „Gospel for guests” haar jaarlijkse ontmoetingsdag te houden. Zowel 's morgens als 's middags is er veel gelegenheid om van de plaatselijke werkgroepen te horen hoe God hen in het afgelopen jaar leidde. Dit jaar is er veel tijd ingeruimd voor voorbede om zo gezamenlijk het werk aan de Here op te dragen.

's Middags zal de heer Arjan Treuren van het Instituut voor Evangelisatie een voordracht

*Als een vogel die zijn tere
jongen met de vleugels wekt,
zo houdt over jou de Here
zijn beschuttende arm gestrekt.*
Lied 426 : 2

Aan ons is toevertrouwd

Deborah Hyun Ok

Dankbaar en blij zijn wij met Deborah die is geboren op 1 december 1986 te Seoel (Zuid Korea).

*Kees, Ria en
Matthijs de Best*

19 februari 1987
Otellolaan 18
3438 VP Nieuwegein

*Ik heb u op arendsvleugelen gedragen
en tot Mij gebracht. (Ex. 19 : 4)*

Vanmorgen is in de Here ontslapen onze moeder en oma

ANGENIS KOFFIJBERG

(sinds 9 januari 1976 weduwe van Gijsbertus Kraan)

op de leeftijd van 77 jaar.

Eindhoven: Tineke en Daniël
Agnes
Geldrop: Herman en Diny
Peter, Marion, Jeroen
Zeist: Dik
Wilbert, Aarnoud
Den Dolder: Anneke

25 februari 1987
Van Nagelllaan 5, Doorn

De Dienst van Woord en Gebed wordt gehouden zaterdag 28 februari om 11.00 uur in het Kerkelijk Centrum „De Koningshof”, Kerkplein 1 te Doorn, waarna de teraardebestelling zal plaatsvinden op de Nieuwe Begraafplaats, Oude Arnhemse Bovenweg te Doorn.

Gelegenheid tot condoleren na afloop van de begrafenis in „de Koningshof”. Moeder is thuis opgebaard, bezoek aldaar.

Correspondentie-adres: Bredalaan 89, 5652 JC Eindhoven.

*Zij verwachtte de stad met fundamenten,
waarvan God de ontwerper en
bouwmeester is. (naar Hebr. 11 : 10)*

Na een ziekte van enkele weken is op 20 februari van ons heengegaan

MARGARETHA VAN MANSUM

op de leeftijd van 65 jaar.

Zij nam onder ons een geheel eigen plaats in. Wij zullen haar missen. Haar trouw en verknochtheid aan de kerk zullen wij ons blijven herinneren.

De Nederlands Gereformeerde Kerk
van Maastricht

Art Revisited

KUNSTAVOND: Een nieuwe vorm van kunstbenadering en bemiddeling. Op uw verzoek komen wij met een aantal originele kunstwerken naar u toe en worden zij bij u ingeleid door Hans van Seventer. Het betreft hier werk van onder meer: Pit van Loo, Jan van Loon, Tineke Jager, Jan Zwaan, Reinder Homan, Jan van der Scheer e.a.

Geef uw leven wat meer kleur,
bel 050-144180
en de kunst komt bij u thuis.

De Commissie van Beheer van de Nederlands Gereformeerde Kerk van Utrecht wil graag in contact treden met serieuze gegadigden voor de functie van

KOSTER M/V (Kostersechtpaar)

in verband met het a.s. vertrek van het huidige kostersechtpaar.

Een dienstwoning is aanwezig.

Schriftelijke sollicitaties met uitvoerige en terzake dienende gegevens met referenties worden vóór 15 maart 1987 tegemoet gezien bij de secretaris A. Dik, Linnaeuslaan 7, 3571 TS Utrecht.

- Advertenties moeten uiterlijk dinsdagmorgen 10.00 uur ter drukkerij zijn.
- Advertenties met een foto of tekening 1 week voor verschijning van dit blad.